

Møte torsdag den 19. januar kl. 10

President: L o d v e S o l h o l m

D a g s o r d e n (nr. 37):

1. Innstilling fra utenrikskomiteen om nordisk samarbeid (Innst. S. nr. 68 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 43 (2004-2005))
2. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2004-1. halvår 2005 (Innst. S. nr. 69 (2005-2006), jf. Dokument nr. 23 (2004-2005))
3. Referat

Val av setjepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det blir valt ein setjepresident for Stortingets møte i dag – og ser det som vedteke.

Presidenten vil foreslå Kenneth Svendsen.

– Andre forslag ligg ikkje føre, og Kenneth Svendsen er samrøystes vald til setjepresident for Stortingets møte i dag.

Representanten Anders Anundsen vil setje fram eit privat forslag.

Anders Anundsen (FrP) [10:01:41]: Det er en glede å kunne legge fram forslag fra stortingsrepresentantene Jon Jæger Gåsvatn, Åse M. Schmidt, Bård Hoksrud og meg selv om å fjerne kravet til tvungent medlemskap i Studentsamskipnaden for rett til å avlegge eksamen ved universiteter og høyskoler.

Presidenten: Representanten Torbjørn Hansen vil setje fram eit privat forslag.

Torbjørn Hansen (H) [10:02:12]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentantene Petter Løvik, Bent Høie, Ivar Kristiansen og meg selv fremme forslag om evaluering av nasjonale laksefjorder og laksevassdrag og opphevelse av båndlegging av tidligere midlertidige sikringssoner for oppdrett av laksefisk.

Presidenten: Representanten Christian Tybring-Gjedde vil setje fram eit privat forslag.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:02:49]: På vegne av representantene Ulf Leirstein og meg selv ønsker jeg å overlevere et Dokument nr. 8-forslag om revidering av de etiske retningslinjene for Statens pensjonsfond – utland.

Presidenten: Forslaga vil bli handsama etter reglementet.

Etter ønske frå utanrikskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og 2 blir handsama under eitt – og ser det som vedteke.

S a k n r . 1

Innstilling fra utenrikskomiteen om nordisk samarbeid (Innst. S. nr. 68 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 43 (2004-2005))

S a k n r . 2

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2004-1. halvår 2005 (Innst. S. nr. 69 (2005-2006), jf. Dokument nr. 23 (2004-2005))

Øyvind Vaksdal (FrP) [10:03:51] (ordfører for saken): Norge har i år formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet. Formannsapsprogrammet fokuserer spesielt ... (uro i salen)

Presidenten: Presidenten må be om at det blir ro i salen, og at ein beveger seg ut av salen i ro.

Øyvind Vaksdal (FrP) [10:04:13]: Takk, president!

Formannsapsprogrammet fokuserer spesielt på fornyelse av samarbeidet med nærområdene gjennom igangsetting av det nye samarbeidsprogrammet med Nordvest-Russland og det nye handlingsprogrammet for Arktis.

Samarbeidsministrene la i 2005 fram forslag til endringer i Ministerr dets struktur for   fremme en tydeligere prioritering og effektivisering av samarbeidet. Endringene trådte i kraft 1. januar i år. Norge vil som formannsapsland ha ansvar for gjennomføringen av reformene og vil derfor ha gode muligheter til   prege samarbeidet i den nye strukturen.

Det parlamentariske samarbeidet i Nordisk Råd står overfor nye utfordringer. Siden starten av Nordisk Råd for over 50 år siden har det skjedd grunnleggende endringer i samarbeidet. Murens fall og åpning for   diskutere utenriks- og sikkerhetspolitiske temaer har bidratt til dette. Landenes forhold til EU, samarbeidet med de baltiske stater og Russland så vel som  stersj samarbeidet og samarbeidet i de arktiske områder kan øke betydningen av det nordiske parlamentarikersamarbeidet. Utfordringene med hensyn til samfunnssikkerhet, beredskap for sivil krisehåndtering og tiltak mot internasjonal kriminalitet og terror kan også møtes i fellesskap av de nordiske landene.

Utfordringene er i dag   finne hensiktsmessige m ter   fornye samarbeidet på i lys av disse endringene. Felles verdier, like samfunnsmodeller og en stor grad av spr kfellesskap legger et godt grunnlag for nordisk samarbeid, men det krever vilje og innsats. Det er viktig at det nordiske samarbeidet blir mer dynamisk og tilpasser seg utfordringene og oppgavene som må løses i og mellom de nordiske landene, og mellom Norden og nærområdene.

En enstemmig utenrikskomitee slutter seg til behovet for fornyelse av samarbeidet, men det er ikke like stor enighet om hva som skal til for   få til en fornyelse. Mange har etter hvert tatt til orde for endringer og revitalisering av det nordiske samarbeidet. Nordisk Råds samlinger har etter manges mening utviklet seg i negativ retning,

med møtevirksomhet med lite innhold. Det nordiske samarbeidet fungerer bra på enkelte områder, men det er grunn til å stille spørsmål om i hvor stor grad dette har sammenheng med Nordisk Råd. Fremskrittspartiet mener derfor at samlingene må revitaliseres betydelig dersom en skal videreføre disse. Vi mener at det ikke er noen tvil om at potensialet for forbedringer av det nordiske samarbeidet er stort, og at det må mer offensive grep til for å få til et mer innholdsrikt og forpliktende samarbeid.

En av dem som har vært kritisk til dagens Nordisk Råd, er Danmarks statsminister, Anders Fogh Rasmussen. Under den seneste samlingen i Reykjavik uttalte han bl.a. at vi ikke holder Norden-samarbeidet i live bare ved å stå for gode verdier som å utdele litteratur- og filmpriser. Han sa at det må være mer dynamikk i det nordiske samarbeidet, og pekte på behovet for en løpende fornyelse. Han hevdet videre at kommende generasjoner ikke vil finne det nordiske samarbeidet attraktivt om ikke det reformeres, og han tok til orde for å åpne for et tettere samarbeid med de baltiske landene og Russland dersom samarbeidet skal ha en framtid.

Fremskrittspartiet deler synspunktene til den danske statsministeren. Vi er selvfølgelig kjent med de grep som er tatt for å få til en fornyelse av samarbeidet, og som forelå etter Nordisk Råds sesjon i oktober, men vi mener dette ikke er tilstrekkelig. Dersom denne samarbeidsformen i det hele tatt skal opprettholdes, mener vi det må betydelig mer offensive grep til, og vi vil spesielt peke på ressursforvaltningen i nord, sikkerhet og energisamarbeid som viktige områder. Vi vil derfor ta til orde for en total gjennomgang av samarbeidet på alle plan med hensyn til både innhold, form og hvor forpliktende det skal være. Vi vil selvfølgelig også be om at Regjeringen, gjennom formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet i 2006, setter på dagsordenen og har fullt fokus på løpende fornyelse og revitalisering.

Berit Brørby (A) [10:08:52]: Jeg skal komme tilbake til noen kommentarer til representanten Vaksdals innlegg på slutten, jeg har først bare lyst til å si det jeg hadde tenkt å si.

Det nordiske samarbeidet har mye å tilføre norsk nordområdepolitikk. Gjennom Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd arbeides det for å øke interessen for nordområdene – det er nemlig ikke opplagt at alle representantene i Nordisk Råd er like opptatt av nordområdene, mange er veldig opptatt av bare Østersjøen. Men dette gir resultater. Det er nå etablert et arktisk samarbeidsprogram. Samarbeidsprogrammet for Nordvest-Russland er under utarbeidelse. Gjennom dette tilføres det midler til samarbeidet i nordområdene, og vi får økt politisk oppmerksomhet rettet mot nordområdene. Gjennom det nordiske samarbeidet arbeider vi for å få økt europeisk fokus på nordområdene og på EUs nordlige dimensjon. De skal nå revidere sin plan – de har hatt planer, mange fagre ord uten penger. Nå håper vi at vi får både fagre ord og penger.

Bare gjennom et samarbeid med våre nordiske og europeiske naboer kan vi løse de utfordringene vi står over-

for i nordområdene. Mulighetene er mange, men utfordringene er også store. Jeg vil kort få nevne tre områder, og det er faktisk de samme områdene som representanten Vaksdal mente vi nå skulle konsentrere oss mer om, nemlig miljø, helse og næringsliv.

I de nordlige områdene av Europa finner vi store områder med uberørt natur. Dette miljøet i nord er sårbart for ytre påvirkninger som langtransportert forurensning og klimaendringer. I enkelte deler av de russiske nordområdene er det dessuten store utfordringer knyttet til opprydding etter Sovjet-tidens industrielle og militære virksomhet. Klimaendringene og miljøutfordringene knyttet til atomikkerhet representerer noen av de største utfordringene vi står overfor i de nordlige områdene av Europa.

Det er en alvorlig tuberkuloseepidemi i det nordvestlige Russland i dag. Antall smittede er fordoblet siden Sovjetunionens fall. Situasjonen er mest alvorlig i Arkhangelsk fylke, hvor det i 2004 ble registrert 933 nye tilfeller av tuberkulose. Det er rapportert å være ca. 400 personer som er smittet av multiresistent tuberkulose i Arkhangelsk fylke – dette er veldig nær Norge.

Mye godt internasjonalt samarbeid har funnet sted for å bedre helsetilbudet også blant dem som blir rammet av tuberkulose, men det er fremdeles mye som gjenstår, og det krever forsterket innsats. I helsesamarbeidet i nordområdene bør telemedisin brukes som ett av mange verktøy.

Endelig er samarbeid om næringsutvikling også av stor betydning for nordområdene. Vi ser nå starten på et olje- og gasseventyr for nordområdene. Det er bra og veldig viktig for nordområdene og for nasjonene. Gjennom underleveranser til utbygging av virksomheten gis det lokale næringsliv muligheter til vekst og etablering av nye arbeidsplasser. I olje- og gassfeberen må vi imidlertid ikke miste av syne det øvrige næringsssamarbeidet. En sterkere utvikling av de økonomiske forbindelser over grensen er viktig for å oppnå vekst i regionen, og her er det fremdeles et stort uutnyttet potesial.

Miljø, helse og næringsliv er også temaene når Nordisk Råd og Stortinget inviterer til barentsparlamentarisk møte i Stortinget 26. januar 2006, altså om bare noen dager, hvor det blir bred nordisk og russisk deltakelse. Møtet er en oppfølging av den andre barentsparlamentarisk konferanse som Stortinget og Nordisk Råd holdt i Bodø i juni 2005. Det er viktig å få etablert en god struktur for et parlamentarisk samarbeid i nord, gjøre en klar prioritering av samarbeidsområder samt foreta en avklaring med hensyn til det eksisterende parlamentariske samarbeid i Arktis og i Østersjøen. Nordisk Råd bør være den drivende kraft i dette arbeidet.

Jeg er helt enig i utenrikskomiteens merknad om at Stortingets fagkomiteer bør trekkes sterkere inn i det nordiske samarbeidet, og da spesielt i oppfølgingen av det norske formannskapsprogrammet. Jeg vil for det første nevne at vi fra Arbeiderpartiets side har lagt stor vekt på å få til at våre medlemmer i Nordisk Råds delegasjon sitter i samme komite nordisk som nasjonalt. Det er etter min mening en nødvendig, om ikke tilstrekkelig, betingelse for en bedre nasjonal forankring av det nordiske

samarbeidet. For det andre vil jeg vise til at stortingspresidenten sendte brev til flere av komiteene med oppfordring om å gå igjennom de deler av det norske formannskapsprogrammet som er relevant for komiteen, og i størst mulig grad ta dette i betraktning i komiteens løpende arbeid. Men det er altså slik at velger en komite ikke å gjøre noe med dette, er det komiteens valg. Velger en å gjøre noe, f.eks. noe så enkelt som å vurdere om det norske formannskapsprogrammet har en nordisk dimensjon som passer inn i forhold til de øvrige sakene som komiteen behandler, vil det være bra om komiteen gjør de nødvendige henvendelser og tar kontakt med de andre lands parlamenter komiteer for kanskje å få til en mer nordisk dimensjon på det man forbereder for Stortinget.

Jeg synes det som så langt er gjort, er en god oppfølging av komiteinnstillingen, og vi vil etter min mening også kunne få lagt et grunnlag for en bedre kobling mellom arbeidet i de nasjonale fagkomiteene og i Nordisk Råd.

Til slutt vil jeg bare kommentere et par ting som representanten Vaksdal tok opp. Han var opptatt av fornyelse, og av en betydelig revitalisering av det nordiske samarbeidet. Jeg er veldig uenig i påstanden om at møtevirksomheten har lite relevant innhold. Bare det jeg nevnte i sted om at nordiske politikere nå skal ha et møte med en stor delegasjon fra Russland for å sette bl.a. miljø- og næringssspørsmål på dagsordenen, er et eksempel på at man konsentrerer dette, men også har møter med innhold. Det andre er at jeg synes man bruker et ganske spesielt utsagn – jeg har også lest det i innstillingen – fra statsminister Anders Fogh Rasmussen, hvor han etter min vurdering noe flåsete sier at Nordisk Råd bare holder på med å dele ut priser. Det vitner med respekt å melde om veldig liten innsikt i hva det nordiske samarbeidet egentlig er for noe, på hvilket grunnlag det er tuftet, og ikke minst hva som regulerer det. Men vi har gjort mange ting; vi har de seneste årene endret mye når det gjelder innhold og også måten vi arbeider på. Jeg har vært så heldig å få være med i noen år, så jeg har sett den utviklingen, og samarbeidet har de seneste årene i stor grad vært på de områdene som representanten Vaksdal er opptatt av – nemlig et økt samarbeid med de baltiske stater og et økt samarbeid med Russland. Det har i grunnen mer eller mindre vært hoveddelen av nordisk samarbeid de seneste årene. Jeg satser derfor nå på at Fremskrittspartiets representanter i Nordisk Råd deltar aktivt og kommer med konstruktive innspill til hvordan man ytterligere kan forbedre og vitalisere det nordiske samarbeidet. Det er ikke slik at den danske statsminister, Fogh Rasmussen, mener at dette bare er prisutdelinger og møter uten innhold, han har også sagt mange andre ting i sitt innlegg. Han understreker bl.a. at også nordisk samarbeid er noe vi trenger, og at det er en viktig dimensjon til det øvrige internasjonale samarbeidet som vi har, og som alle de nordiske land har.

Jeg vil avslutte med de ord som Göran Persson, statsministeren i Sverige, ofte bruker: Nordisk samarbeid blir kanskje viktigere og viktigere de nærmeste årene i og med at flere og flere land nå blir medlem av EU, ved at vi ser en regionalisering av politikken innenfor EU, og at Nor-

den må finne sin plass i det regionaliserte EU-samarbeidet. Derfor vil det nordiske samarbeidet kanskje være av enda større betydning de nærmeste årene enn det var for noen år tilbake.

Det mener jeg også, og derfor legger vi det til grunn for utviklingen av det nordiske samarbeidet – også mellom Norden og våre nærområder.

Inge Lønning (H) [10:19:05]: I fjor hadde jeg det privilegium å delta i et besøk som Stortingets presidentskap avla i Armenia, med parlamentspresidenten i Armenia som vertskap. Det overrasket meg litt at et av de temaene som den armenske president satte høyest på dagsordenen for den politiske samtale, var Nordisk Råd. Det er jo ikke akkurat det temaet man forventer ligger nærmest for hånden i det hjørnet av Europa. Men det bekrefter en erfaring som jeg har hatt anledning til å gjøre tidligere også, nemlig at det nordiske samarbeidet påkaller større interesse i andre deler av verden enn i Norden – paradoksalt nok. Det kan jo tenkes å ha mange forklaringer: Det kan være vagnens makt, at vi har en slem uvane med å ta som selvsagt det som har vart i noen år, og kanskje se på det litt ovenfra og ned. Det faktiske forholdet er jo at det regionale samarbeid som er utviklet over mer enn 50 år i Norden, er ganske unikt, ikke bare i Europa, men også i verden som helhet. Det påkaller derfor interesse fra mange regioner hvor nasjoner har svære problemer med å leve fredelig side om side og enda større problemer med å løse de felles utfordringene som vedkommende region står overfor. Da er det interessant at de forsøker å spørre ut hvorledes de nordiske landene har klart å utvikle en slik samarbeidsmodell mellom regjeringer basert på mellomstatlig avtale, som er supplert med et like bredt parlamentarisk samarbeid, og som dessuten også korresponderer med et folkelig samarbeid mellom frivillige organisasjoner i Norden. Det har også et omfang som er nokså unikt sammenliknet med slikt samarbeid i resten av verden.

Det fører meg videre til et annet poeng som jeg synes saksordføreren med fordel kunne ha observert og kanskje også reflektert litt over. Man sier jo ofte at internasjonalt samarbeid er et elitefenomen, som bokstavelig talt går langt over hodene på grasrota. Det er noe som den politiske elite holder på med, og som grasrota ikke bare er uinteressert i, men svært ofte også direkte imot, fordi man er grunnleggende skeptisk til det. Når det gjelder det nordiske samarbeidet, er situasjonen interessant nok nøyaktig speilvendt. Der er langt bredere og større folkelig oppslutning, vel å merke i alle de nordiske land, enn det politikere er i stand til å leve opp til. Det burde faktisk bekymre oss lite grann. For det er helt åpenbart: Alle spørsmålsundersøkelser blant alminnelige mennesker i alle de nordiske land viser det samme bildet. Det er praktisk talt det eneste internasjonale samarbeidet som det ikke er skepsis til, som det ikke er motforestillinger mot. Og det henger vel sammen med at vi i vårt hjørne av Europa har en del naturgitte fortrinn og historiske fortrinn som vi burde være mer opptatt av å ta vare på enn vi til vanlig er. Vi har langt på vei et språkfelleskap som er unikt, vi har kulturelle tradisjoner som er unike i den forstand at de gir oss

felles referanserammer, samtidig som forskjellene mellom de enkelte land også er så fremtredende at man kan få med begge deler i ett grep, både forskjell og fellesskap.

Da blir det for meg å se til en uforsvarlig, blasert holdning når man skriver inn i en komiteinnstilling i det norske parlament at kanskje kan vi godt klare oss uten alt sammen. Den mer nærliggende tilnærming ville jo ha vært å spørre seg: Kan vi forvente i denne form for samarbeid, eller i de samarbeidsstrukturene som er overlevert, å få mer ut enn det vi er villige til å investere selv? Her må jeg nok si, siden Fremskrittspartiet uttaler seg så vidt kritisk som man gjør, at kanskje ville det ha vært nærliggende at man hadde stilt seg selv spørsmålet: Har vi investert noe i dette i det hele tatt? Jeg har ikke registrert at Fremskrittspartiet, i de årene jeg har deltatt i det nordiske samarbeid, har utmerket seg ved noe mer enn fysisk nærvær – ikke alltid det heller, forresten. Da skal man jo kanskje ikke forvente å få så veldig mye ut heller, når man ikke er villig til å legge noen ting inn.

Ett av de elementene som de senere årene har bidratt til å vitalisere det nordiske samarbeid, er at vi har fått parti-gruppesamarbeid – en sosialdemokratisk partigruppe, en venstresosialistisk partigruppe, en konservativ partigruppe og en midtengruppe. Det er også ganske unikt på mange måter i denne type mellomstatlig samarbeid. Og kanskje er forklaringen på Fremskrittspartiets relativt beskjedne innsikt i det som foregår, at man heller ikke har deltatt på noen måte i den delen av det nordiske samarbeid.

Jeg tror – for bare å avslutte den lille kritikken av fraksjonsmerkningen fra Fremskrittspartiet – at man kanskje også har kommet i skade for å lese den danske statsminister Anders Fogh Rasmussen på en måte som henter ut det stikk motsatte budskap av det han faktisk fremførte på Nordisk Råds møte i Reykjavik i fjor. Det blir ofte slik når man klipper noen setninger ut fra sin sammenheng og unnlater å se hvilken sammenheng de står i.

Det er vel også riktig å minne om den virkelige utfordring vi står overfor når vi skal utnytte den politiske tillitkapital som er bygget opp mellom de nordiske land og i det nordiske samarbeid gjennom 50 år. Det er en del hindringer som ikke skyldes utviklingen av det nordiske samarbeid, men som skyldes andre forhold som krysser de nedarvede linjene i Norden, ved at vi i dag er i en situasjon hvor tre av de fem nordiske land deltar i NATO-samarbeidet, mens to av dem står utenfor. Tre andre deltar i EU-samarbeidet, og to står utenfor. Og det gjør jo at de landene som ikke er fulle deltakere i disse andre samarbeidsstrukturene, har en særlig utfordring fordi de på mange måter stiller med handikap. Vi vet jo alle at det samarbeidet som har hatt en dynamisk utvikling de siste to tiår, er EU-samarbeidet. Der må man vel si – uavhengig av uenigheten om norsk medlemskap i denne sal – at det er en spesiell utfordring for Norge når vi ikke deltar i de samarbeidsorganene hvor noen av våre nordiske naboland nedlegger mer og mer av sin innsats. Da betyr de nordiske samarbeidsstrukturene enda mye mer for Norge enn det de f.eks. i utgangspunktet gjør for

Danmark, Sverige og Finland. Det gjør det ekstra påfallende at et parti som ikke engang har et standpunkt til hvorvidt det er ønskelig for Norge å delta i EU-samarbeidet, kan koste på seg å ha en så nedlatende holdning til det nordiske samarbeidet.

Sannheten er vel at Norge trenger alle de samarbeidsfora hvor vi i dag er fullt til stede, og vi trenger å utnytte dem for alt det de er verdt, ikke minst sett i forhold til våre egne nasjonale interesser i nordområdene. Hvis vi ikke engang lykkes i å motivere våre nærmeste nordiske naboland til å interessere seg for de utfordringene og til eventuelt å støtte våre norske holdninger og prinsipper når det gjelder forvaltningen i nordområdene, hvor skal vi da kunne forvente å hente noen støtte? Mener man for alvor å si at Norge i dag på grunn av mer eller mindre tilfeldige naturrikdommer er i stand til å slå seg igjennom som privatpraktiserende sett i forhold til de globale utfordringene som ligger i våre egne nærområder?

Jeg synes det er nesten rystende uansvarlig at man koster på seg en slik holdning til de samarbeidsstrukturene som er bygget opp gjennom ganske mange tiårs innsats av politikere i alle de nordiske land.

Til slutt: Selvsagt trenger ethvert samarbeid å vitaliseres til enhver tid. Det er en ren selvfølge. Men hvis man fremfører slike selvfølgeligheter, skulle man kanskje koste på seg å ta skrittet videre og konkretisere hva det er man mener med det, hva det er man etterlyser, og hvorledes man mener at man kan få til den politiske vitalisering som man etterlyser.

Jeg tror at den norske formannskapsperioden er en av de anledningene, som kommer med de vanlige års mellomrom, som det er usedvanlig viktig akkurat i dagens situasjon at vi er i stand til å utnytte. Det er viktig at vi er i stand til å vise at for Norge er det nordiske samarbeidet av svært stor betydning, og at vi er villige til å investere politisk energi i dette samarbeidet, i det håp om at det også vil trekke med den tilsvarende politiske energi fra de andre nordiske landenes side.

Jeg er overbevist om at det ikke er mange steder i dagens verden at det ligger så mye ferdig politisk kapital som det går an å gjøre rentebærende, som det det gjør i de nordiske strukturene. Men ingen kapital blir rentebærende av seg selv! Det er de som skal bære ansvaret for samarbeidet, som avgjør hvorvidt det skal komme noe ut av kapitalen.

Rolf Reikvam (SV) [10:32:09]: Det er ikke alltid jeg er enig med Inge Lønning – det er vel kanskje sjelden vi er enige. Men når det gjelder det innlegget han holdt nå, er jeg i stor grad enig i det aller meste han sa. Hans refleksjoner rundt grunnlaget for det nordiske samarbeidet, med det folkelige engasjementet, synes jeg er viktige refleksjoner å ha med i det videre arbeidet som vi skal gjøre.

Jeg er også enig med Fremskrittspartiet, og Inge Lønning, i at alle organisasjoner og strukturer må være åpne for endringer i takt med utviklingen rundt seg. Det ser vi i Nordisk Råd, at Nordisk Råd er opptatt av å tilpasse og endre sine strukturer og organisasjoner i takt med utviklingen.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har vært viktige og nødvendige for den sterke integrasjonen som har skjedd mellom de nordiske landene. Grensehindre er borte på de aller fleste områder, og det er bygd opp tett samarbeid spesielt innenfor kulturområdet. Dette har vært mulig fordi båndene mellom de nordiske landene er så tette, med en felles historie, som også Inge Lønning var inne på. Men det kanskje aller viktigste grunnlaget for samarbeidet er det felles politiske tankegodset som vi har i Norden, og som har vært grunnlaget for den nordiske velferdsmodellen. Samarbeidet har gått i bølger, og det har vært avhengig både av engasjementet i de ulike parlamenter og av det folkelige engasjementet. I visse perioder har det vært mindre entusiasme.

Vi tror at i den globaliserte verdenen som vi nå er inne i, blir tett regionalt samarbeid viktig. Vi ser at man rundt om i verden samarbeider tett regionalt. Her i Norden har vi Nordisk Råd, vi har de strukturene som ligger der, som grunnlag for et tettere samarbeid i en globalisert verden. Utvidelsen av EU – selv om vi har ulike tilknytningsformer til EU – vil også tvinge fram tettere regionalt samarbeid. Vi tror det er viktig at vi bruker de strukturene som ligger der.

Samarbeidet om arktisk område, samarbeidet om utvinning og ressursdisponering i nord, er på mange måter blitt et alfa og omega. Det er viktig. Vi har felles interesser, og vi skal bruke Nordisk Råd til den type samarbeid. Men det er også viktig at vi holder fast på og greier å løfte fram de mer tradisjonelle samarbeidsområdene som har med kultur, språk og ikke minst utdanning og forskning å gjøre, og at vi gjør det til viktige tema i det nordiske samarbeidet.

I fjor ble det i en større rapport avdekket at språkforståelsen blant ungdom er blitt dårligere mellom de nordiske landene. Dette var en undersøkelse gjort blant skoleungdommer. Den avdekket at nordiske ungdommer ikke lenger forstår hverandre språklig så godt som de gjorde tidligere. Dette er ganske alvorlig, og dette skal vi ta på alvor. Det burde få konsekvenser for vårt utdanningssystem. Et tettere samarbeid om språk og litteratur knyttet mot vårt utdanningssystem er en utfordring.

Forskning løfter vi fram nasjonalt, og vi ønsker alle å bruke mer ressurser på forskning i årene framover. Vi tror at et enda tettere forskningssamarbeid er viktig. En av de store utfordringene i årene framover blir å få mer kunnskap om vår egen velferdsmodell – det å samle kunnskap, både for å utvikle den og for å forsvare den, er viktig. Dette bør få en bredere plass innenfor det nordiske samarbeidet. Og da snakker vi ikke bare om forskningssamarbeid, om den nordiske velferdsmodellen, men om et tettere forskningssamarbeid generelt. Det å bygge tunge og gode forskningsmiljøer blir viktig. På en del områder må dette gå utover vår egen nasjonale grense, og da er det nordiske samarbeidet viktig – for å bygge den type forskningssamarbeid, for å bygge forskningsmiljøer.

Utfordringene er mange. Men jeg tror det er fryktelig viktig at vi legger press, er opptatt av og viser engasjement når det gjelder å styrke det nordiske samarbeidet. Derfor er jeg glad for det initiativet som er tatt, der vi i

sterkere grad skal prøve å forankre det nordiske samarbeidet i Stortinget og i komiteene i Stortinget. Så må vi også være villige til å bruke økonomiske ressurser innenfor dette samarbeidet. Det er helt nødvendig at vi viser vilje og engasjement med hensyn til å satse ressurser på det nordiske samarbeidet. Vi har jo sett tendensen til at budsjettet har blitt redusert de siste årene. For oss er det derfor viktig å slå ring om det nordiske samarbeidet, og vi må være villige til å bruke økonomiske ressurser.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:39:00]: Det nordiske samarbeidet er et av de eldste og mest omfattende regionale samarbeid i verden. Samarbeidet mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøyene, Grønland og Åland styrker samhørigheten mellom de nordiske land og øker respekten for de nasjonale forskjeller og likheter. Det igjen gir større muligheter for at Norden kan hevde sine felles interesser i omverdenen og fremme det gode naboskap.

Det nordiske samarbeidet står sterkt i våre land – det har flere talere vært inne på. Vårt lange og fredelige samarbeid kan være en inspirasjon for andre regioner i Europa. Forsvarministeren lanserte senest i desember det nordiske forsvarssamarbeidet som en modell for Balkan, nettopp fordi landene på Vest-Balkan har noe å hente i det samarbeidet vi har i Norden. Samarbeidet mellom de nordiske landene er i dag godt på veldig mange områder, og vi kan derfor trygt anbefale en slik samarbeidsform som en eksportartikkel.

Det nordiske samarbeidet er likevel ikke helt uten utfordringer. Det kan forbedres på flere områder. For mange er nok det nordiske samarbeidet så naturlig at vi til daglig ikke tenker over det. Vi har en felles historie, vi har en felles kulturarv, og vi har en felles språkforståelse. Mange tar det tette samarbeidet og de åpne grensene som en selvfølge. Det gode fellesskapet har derimot en formell forankring. Det er et resultat av en rekke avtaler. Det er et resultat av en rekke slike møter som man i denne debatten – fra enkelte hold – har hatt en tendens til å karakterisere litt nedsettende. Det har altså ikke kommet av seg selv det vi tar som en selvfølge. De åpne grensene som nordiske borgere har nytt godt av gjennom årtier, har kommet som et resultat av den type aktivitet som Nordisk Råd har utvirket og fortsatt virker i. Vi nyter fruktene av en slik innsats, og det er ikke selvsagt at vi skal fortsette en slik utvikling, hvis ikke vi har et engasjement for at det faktisk blir tilfellet.

Vi vinner på å opptre sammen. I dag utnytter vi nok ikke mulighetene for samarbeid og fellesskap godt nok. Det er fortsatt mye i samarbeidet og utvekslingen som er tungvint og vanskelig. Det har også blitt en utfordring for det nordiske samarbeidet med Danmark, Sverige og Finland som medlemmer av EU. Men i dette ligger det også en mulighet, ikke minst for Norge, som ikke er medlem av unionen. I den sammenhengen synes jeg lørdagens uttalelse fra den tidligere statsminister i Sverige, Ingvar Carlsson, var veldig positiv. Han innledet til debatt om det nordiske samarbeidets rolle ved å presisere at det nordiske samarbeidet er minst like viktig som tidligere og må økes

mellom partiene i Norden og i Europa. Skal det gode samarbeidet bestå, må vi møte utfordringene med effektive tiltak. Jeg tror Norge har en unik mulighet med det norske formannskapet som nå innledes. Det er noe av grunnen til at vi har denne debatten. Det norske formannskapet har valgt å legge vekt på tre hovedprioriteringer: for det første samarbeidet i Europas nordområder, for det andre den nordiske velferdsmodellen og for det tredje kunnskap, fornyelse og verdiskaping. I tillegg skal det fortsatt arbeides aktivt for å sikre åpne grenser i Norden og et mer effektivt samarbeid. Til grunn for programmet ligger den nordiske strategien for en bærekraftig utvikling. Kristelig Folkeparti støtter disse prioriteringene. Jeg skal si litt om et par av utfordringene.

Når det gjelder nordområdene, er utfordringene mange og omfattende. Derfor er det også viktig at vi har en helhetlig og samlet tilnærming til de sentrale spørsmålene i regionen. Det gjøres i dag en solid innsats i forhold til våre nærområder, men dette må styrkes. Særlig gjelder det samarbeidet med Nordvest-Russland, men også i Baltikum. Noe av det viktigste vi må fokusere på i denne sammenheng, er levekårene for fattige barn og deres familier, og ikke minst helseutfordringene. Det er hos naboene, det er på trappa vår, dette skjer! Den beskrivelse som representanten Brørby gav, gjelder medmennesker som ikke bor så veldig langt unna norgesgrensen, og som har en virkelighet med et økende antall gatebarn, økende prostitusjon, økende forekomst av smittsomme sykdommer, hiv og tuberkulose, ikke minst blant barn. Det er en meget alvorlig helsesituasjon, og i dialog med russiske partnere er det mulig å gjøre noe. Vi trenger en fortsatt sterk fokusering på dette.

Jeg vil også peke på den betydning det har, ja hvor avgjørende det er, at vi får til en større grad av felles forvaltning av naturressursene i nordområdene, slik at vi får en bærekraftig og miljøvennlig utvikling. Vi må håndtere de klima- og miljømessige endringene vi ser er i ferd med å vise seg i de svært sårbare områdene i Arktisk. Når det gjelder det arktiske samarbeidet, er det viktig at vi prioriterer klimaspørsmål, miljøforurensning og bærekraftig utvikling, og at vi har et særskilt fokus på urbefolknings livsvilkår. Vi har utviklet, og arbeider fortsatt med å utvikle, meget strenge miljøkrav og oppfølging og overvåking av disse miljøkravene når det gjelder olje- og gassvirksomhet i nord på norsk side. Det kan vise seg å være ganske fånyttet hvis vi ikke får til en tilsvarende utvikling i andre deler av nordområdene. Det å sikre et forpliktende samarbeid rundt dette, tror jeg blir en veldig viktig miljøutfordring for Norge og Norden i tiden som kommer.

La meg så si noe om velferdsmodellen. Magasinet Arbeidsliv i Norden rangerte nylig de nordiske land som vinnere når det gjelder å imøtegå globaliseringsutfordringer og forandringer. Vår velferdsmodell gir suksess, selv om mange har ansett globaliseringen som en trussel mot en sterk velferdsstat. Utfordringene er mange, og dem må vi møte. De nordiske landene har et høyt velferdsnivå, som det kan bli krevende å sikre i framtiden. Vi ønsker å ta vare på den nordiske velferdsmodellen. Vi må fornye og utvikle den. Jeg er også helt overbevist om at vi har mye

å hente ved å utvikle denne nordiske velferdsmodellen i et samspill med andre land som er opptatt av de samme verdiene, og også land som ser til Norden som et eksempel når det gjelder å sikre en stor grad av deltakelse blant befolkningen kombinert med høye ambisjoner på velferdsområdet.

I tillegg vil formannskapet framheve en rekke konkrete samarbeidsutfordringer på barne- og ungdomsområdet, og jeg vil særlig understreke kampen mot fattigdom og sosial utestenging, og arbeidet for å ivareta barns menneskerettigheter og bekjempe vold og overgrep mot barn og unge.

Det nordiske samarbeidet må intensivere kampen mot grenseoverskridende kriminalitet. Det omfatter bl.a. kampen mot økonomisk kriminalitet, korrupsjon og menneskehandel. Det er viktig at formannskapet legger vekt på å videreføre et godt fungerende nordisk narkotikasamarbeid. Det er også viktig å ha et særskilt fokus rettet mot alkoholpolitikken.

Mange har kritisert Norge for å være «annerledeslandet», med en alkoholpolitikk som går i motsatt retning og er annerledes enn resten av Europa. Det er en beskrivelse som er i ferd med å forta seg. Bondevik II-regjeringen beviste at vi har mulighet til å få gehør i Norden, og også i EU, for å føre en alkoholpolitikk som har et annet og felles utgangspunkt, nemlig færre alkoholrelaterte skader. Høsten 2004 vedtok de nordiske landene en erklæring om alkoholpolitikk, og under verdens helseforsamling i Genève i mai 2005 fikk det nordiske initiativet til en WHO-strategi mot skadelig bruk av alkohol bred og full tilslutning. Vedtaket innebærer at WHO for første gang siden 1983 setter alkohol som folkehelseproblem bredt på dagsordenen. Det er svært viktig å videreføre den nordiske dialogen om hvordan alkohol virker på folkehelsen, og hvordan skadeomfanget og de sosiale kostnadene for tredjeperson kan begrenses. Vi har fått bevist at det nytter å ta et nordisk initiativ. Det nytter å påvirke verden rundt oss og dermed rammebetingelsene og mulighetene for å føre videre den tradisjonen som Norden tross alt i det store og hele er sammen om når det gjelder alkoholpolitikken. Jeg vil utfordre Regjeringen til å ta dette engasjementet videre i forpliktende former og følge det opp både i nordisk sammenheng og i europeisk sammenheng framover.

Arbeidsstyrken er en av Nordens viktigste ressurser. Vi må derfor sikre en velkvalifisert arbeidsstyrke og et vel fungerende arbeidsliv. Det er viktig at tilgangen på arbeidskraft i årene framover blir ivaretatt. Samtidig vet vi at arbeidskraftbehovet øker innenfor flere sektorer. Det er en ytterligere begrunnelse for å satse på kunnskap og innovasjon, men også for å satse på å øke arbeidsinnvandringen. Utvidelsen av EU og EØS-avtalen gir muligheter for økt tilgang på arbeidskraft for de nordiske land. For at denne muligheten skal være reell og smidig, er det fortsatt behov for harmonisering av regelverket.

Det har lenge vært arbeidet med å åpne grensene i Norden, men fortsatt finnes det for mange grensebarrierer mellom nordiske land. Vi kan f.eks. fortsatt ikke se et utvalg av våre nordiske naboers fjernsynskanaler. De som er statsborgere i ett nordisk land, men som jobber i et annet,

har opplevd store problemer i forhold til ulike skatte- og avgiftsordninger, pensjoner og forskjellige sosiale ordninger. Når man går inn i dette og ser på hvilke barrierer som fortsatt finnes på tross av alt det arbeidet som er gjort gjennom årene, må en si en faktisk blir ganske overrasket over hva enkeltpersoner møter av hindringer. Dette må det gripes fatt i. Vi ser også mange problemer i forhold til dette på arbeids- og utdanningssiden. Målet om et grenseløst Norden krever kontinuerlig søkelys på slike forhold.

La meg avslutningsvis si at vi i Kristelig Folkeparti er for å effektivisere, modernisere og fornye det nordiske samarbeidet. Men vi gjør det ut fra et genuint ønske om at det nordiske samarbeidet skal bli enda bedre fordi det er så viktig. Vi går ikke inn i den effektiviserings-, fornyelses- og endringsprosessen, som for så vidt har pågått lenge, med det utgangspunkt at dette trenger vi egentlig ikke. Vi går inn i det med det utgangspunkt at dette har vi trengt, og dette nyter vi godt av hver dag. Dette skal også de som kommer etter oss, nyte godt av. Derfor er det vårt ansvar å sørge for at det er effektivt, at det er moderne, at det er tilpasset nye utfordringer, og at det stadig er en dagsorden i det nordiske samarbeidet som er relevant i forhold til det som er våre nordiske borgeres hverdag. Vi skal ikke undervurdere betydningen av de mange små skritt i et slikt samarbeid, men hvis man begynner å så tvil, svekker man samtidig det folkelige, kulturelle og politiske nettverket som har så stor betydning for mange slik det fungerer i dag.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [10:50:51]: Ønsket om revitalisering og fornyelse av arbeidet i Nordisk Råd er sentralt i komiteinnstillingen. Fremskrittspartiets utspill under siste sesjon i Nordisk Råd kunne gi inntrykk av at revitalisering for dem var synonymt med et ønske om å redusere arbeidets omfang og betydning, spesielt fra oss parlamentarikeres side. Så ser jeg av de innstillingene vi har fått lagt fram i dag, at det langt fra er det som ligger i ønsket om revitalisering og fornyelse fra komiteen.

Fra Senterpartiets side er det viktig å få framhevet at vi ser arbeidet i Nordisk Råd som sentralt i bestrebelsene på å styrke båndene mellom folk innenfor Norden og mellom folk i de nordiske land og i nabolandene. Det er en sentral del av det perspektiv som nå ligger i det nordiske samarbeidet, å se mot Baltikum og se mot Nordkalotten.

Det at vi i Norden har valgt ulike samarbeidsarenaer både sikkerhetspolitisk og i forhold til EU, styrker behovet for å utvikle samarbeidet innenfor rammen av Nordisk Råd. Det svekker ikke behovet, det styrker det, og det er understreket av flere her i dag. Det er jeg glad for.

Så regner jeg med at vi alle er enige om at samarbeidet gjennom Nordisk Råd, og like mye det parlamentariske som ministerrådenes arbeid, skal være rettet mot å utvikle nordiske relasjoner som gjør det lettere for folk flest å ferdes i Norden, som stimulerer næringslivet til å skape en merverdi gjennom nordiske løsninger, og som bidrar til at de frivillige organisasjonene får inspirasjon og møteplasser over landegrensene. Vårt arbeid skal først og fremst styrke det nordiske sivile samfunn. Jeg tror det er viktig å ha det for øye, og jeg opplever faktisk at det nordiske sam-

arbeidet gjør det, slik det er innrettet i sin praktiske organisering i dag.

Kraftfulle ord fra Poul Schlütter, den tidligere danske statsministeren, på Nordisk Råds samling i Reykjavik var noe av det jeg spesielt fikk med meg fra mitt første møte som nordisk parlamentariker. Han utfordret oss – han var meget konkret også i sin utfordring til parlamentarikerne – til å ha ambisjoner på vegne av samarbeidet og bruke vår rolle til å være pådrivere i regjeringenes oppdrag med å bygge ned grensehindringer mellom de nordiske landene. Selv om vi har et fritt arbeidsmarked, fri næringsdannelse, finnes det på en rekke områder beskrankninger som møter innbyggerne i deres praktiske virke over landegrensene. Den nordiske skatteportalen som nå ligger der, og som er til hjelp for folk som skal søke arbeid i et av de andre nordiske landene – finne fram i systemet – er jo et utmerket konkret eksempel på at vi faktisk er i stand til å finne nordiske samarbeidsløsninger som er rettet mot det sivile samfunn, mot enkeltmennesker, og ikke først og fremst mot institusjonenes interne glede og nytte.

Jeg ser at det nordiske formannskapet ser på videreføring av arbeidet med å redusere grensehindringer mellom de nordiske land som et hovedansliggende dette året. Det er bra, og det skal jeg love skal bli fulgt tett av oss parlamentarikere i vår rolle videre.

Generelt ser jeg det vel sånn at i Nordisk Råd bør min og de øvrige medlemmers oppgave først og fremst være å bidra til nyskaping – mer enn å bidra til kontroll. Vi må forutsette at formannskapet og ministerrådene legger tungt engasjement i å løse de oppgavene som er tillagt dem, slik at det nærmest bare blir å kikke dem lett i kortene for å se til at det skjer fyllest, og at vårt hovedengasjement skal gå på det å utvikle nye områder, hvor det er viktig å ta fatt.

Den nyskapende del av det nordiske samarbeidet skjer jo ikke minst gjennom komiteene i Nordisk Råd. Det har i hvert fall jeg registrert i løpet av min korte tid. Allerede neste uke møtes vi her i Oslo. Som medlem i kulturkomiteen ser jeg en rekke områder hvor vi har mulighet til å utvikle allianser og komme hverandre nærmere – folk og institusjoner i Norden. I en situasjon hvor vi må registrere at det går nedover med vår forståelse av nabolandenes språk, er det nordiske språksamarbeidet som er igangsatt, viktig, og jeg ser at det står sentralt i formannskapets ambisjon for dette året. At man arbeider med å utvikle et nordisk medieprogram som fokuserer på produksjon av data-spill for barn og ungdom i Norden, opplever jeg som en hyggelig måte å vise det på at man tenker konkret, at man tenker tiltak, at det ikke bare er ord og formuleringer om hvor viktig det er å samarbeide. Det er fint at det er på dette området man setter inn tiltakene. Det er mer enn ord – man utvikler rett og slett konkrete tiltak.

Så er det jo slik at det også for meg blir sentralt å understreke at et viktig element, og kanskje en spesiell utfordring i disse årene i det nordiske samarbeid, er den tette kontakten som utvikles med nabolandene gjennom det baltiske samarbeid og i Nordkalottensamarbeidet. Vi er i en historisk fase hvor det å klare å bygge relasjoner til institusjonene i nabolandene – både de politiske og de sivile –

(Sundsbo)

er av helt avgjørende betydning for hva slags utvikling vi skal få i de neste årtiene i Østersjøområdet og på Nordkallotten. Det er godt å se at man er i kontakt med hverandre på ulike nivåer – parlamentarisk, gjennom regjeringene – og at vi på det sivile området kan stimulere til utveksling mellom disse landene. Det kan bli helt avgjørende for hvordan vår del av verden skal utvikle seg i den nærmeste tid.

Med dette har jeg vel fått gitt uttrykk for at vi i Senterpartiet faktisk ser det nordiske samarbeidet som en mulighetsarena mer enn som en arena vi bør se på på beskrankningene av.

Odd Einar Dørum (V) [10:57:39]: Når man følger debatten om Nordisk Råd, leser kommentarer i avisene, har jeg av og til inntrykk av at man betrakter det nordiske samarbeidet med en viss form for realpolitisk kynisme, nesten lede. Men jeg har et visst behov for, når man først skal snakke realpolitikk, å korrigere bildet. Vi som gikk i grunnskolen den gangen den het folkeskole og var sjuårig, lærte at hvis vi dreide Norge i en akse med Oslo som sentrum, endte den nordligste delen av Norge i Roma. På den måten fikk vi et perspektiv til resten av Europa.

Jeg vil gjerne supplere geografiperspektivet. Hvis vi betrakter verden fra Ny-Ålesund, sitter vi på toppen av den motoren som styrer de havstrømmene som er forutsetningen for liv i vår del av verden, og som, dersom de ikke var til stede, ville gjort Europa nord for Spania nesten ubeboelig, nemlig Golfstrømmen.

Hvis vi så beveger oss til Kirkenes og trekker en linje sørover, ville vi være midt i Lilleasia eller omtrent på høyde med Kypros, og hvis vi legger til det geopolitiske perspektiv, at nordøst for Norge ligger en av de tre største gjenværende olje- og gassreserver på denne kloden, bør vi i hvert fall realpolitisk kunne trekke den konklusjon at Norge har bruk for alle de vennene vi har, og at vi bør ta godt vare på dem. Det er rett og slett en slags vitamininnsprøyting mot den realpolitiske kynisme. Men fordi man føler at EU-systemet er tungt og viktig – og det er viktig, selv om Norge har valgt den tilknytningsformen vi har – så la oss betrakte det også: Går det som et lyntog for tiden? Nei, det gjør det jo slett ikke. Man er nettopp inne i en refleksjons- og ettertenksomhetsfase etter folkeavstemningen i Frankrike og Nederland om grunnlovskastet. Går vi et skritt videre, vet vi jo at Norge er med i Schengen-samarbeidet, men det er altså ikke Storbritannia og Irland. Så hele det europeiske landskapet og hele det nordlige landskapet er jo ikke endimensjonalt. I den sammenheng vil jeg trekke fram representanten Lønnings påpeking, at det på en stille måte er bygd opp stor politisk kapital i Norden. Man kunne nesten ha tilføyd: «Bliver den bare prøvet!» For det var det han sa, og jeg vil gjerne si det på den måte.

Hvordan kan dette være til nytte for oss? Flere representanter har vært inne på det, men jeg har lyst til å komme inn på det for å fortelle om viktigheten av det rolige og saklige arbeidet som foregår i Nordisk Råd.

I den sirkelen som flere talere har vært inne på, og som går på den nordlige del av Norge, altså hele Barentsregionen, har vi Arktisk Råd. I Arktisk Råd sitter alle de nordiske landene pluss Canada, Russland og USA. For å si det med et tørt understatement: Det er et viktig råd. Kunne det f.eks. tenkes at Norden har felles interesser i en rettsvitenskapelig tenkning? Kunne det tenkes at Jens Eevens utmerkede arbeid på 1970-tallet ikke lenger er helt holdbart omkring 2006, når vi også skal inn i nordområdene, hvor havrett ikke bare kan kopieres? Det kunne tenkes. Kunne det tenkes at vi har en felles interesse f.eks. rettsvitenskapelig i Norden? Det har vi, vel. Det har vi, slik representanter har vært inne på, når det f.eks. gjelder kampen mot organisert kriminalitet.

Jeg vil tilføye et annet tema. Kunne det tenkes at det arbeidet som er startet for å se grensesnittet mellom kampen mot terror og menneskerettigheter, gir en nordisk dimensjon? Det gir i hvert fall et viktig perspektiv der vi alle sammen må konstatere at raske og voldsomme begivenheter ofte ryster samfunn og ikke alltid fører til sindige vedtak. Et aktuelt eksempel er den debatten man får i USA om The Patriot Act ca. fire år etter at den ble vedtatt. Men vi får da en debatt. Kunne det tenkes – bank i denne talerstolen – at andre kan bidra nettopp ved å løfte det perspektivet? Innenfor hele EU-samarbeidet utvikler justispolitikken og rettspolitikken seg kraftig. Kunne det tenkes at hele det nordiske samarbeidet gir en dimensjon til å tenke oss innenfor sivilrettens område?

Hvis vi går på det emnet som representanten Reikvam var inne på, nemlig forskning, er det iallfall helt klart at det er mye man kan lære av hverandre. Finnene har f.eks. en eventyrlig evne til å telle til tre – Nokia, Nokia, Nokia. Vi har ikke alltid vært like flinke til å konsentrere oss i Norge, men finnene er jo et folk som har lært at når veggen faller ut av økonomien, må de ta seg på tak. De har opplevd det to ganger. De opplevde det i en situasjon da de måtte betale skadeserstatning til Sovjetunionen etter den annen verdenskrig. De gjorde det rekordraskt. Og de gjorde det da store deler av økonomien deres falt ut da Muren falt og sovjetsystemet falt sammen. De var nødt til å gjøre noe. Kunne det tenkes at såpass umake land som Finland, som har vært nødt til å takle dette, og Norge, som er en sjarmerende blanding av å være et u-land med rik tilgang til råvarer – u-land i den forstand – og samtidig et helt avansert land når det gjelder utdanningsnivå og velferdsytelser, sammen, på grunn av det fellesskapet som alle har skissert, hadde en energi vi kunne forløse? Jeg tror det. Jeg tror at representanten Lønnings observasjon etter at han har vært på studietur til Armenia, minner om at mange på denne kloden leter etter institusjoner som i stillhet bygger sivilisasjonen og holder den ved like. Det er ikke slikt som det alltid skapes tabloide overskrifter av, men du verden, det kan skapes en seighet og en styrke som betyr noe den dagen det røyner på, og kanskje helst for det røyner på, i den forstand at man kan bygge motstandskraft, og man kan bygge bevissthet.

Det er ingen tvil når det gjelder det perspektivet som representanten Høybråten tok opp i forbindelse med Nordvest-Russland, hvor grensen i nord mellom Finnmark og

Murmansk-regionen er det nærmeste vi i vår del av verden kommer USA-Mexico-grensen. Fra min tid som justisminister var jeg med på at norsk politi ikke skulle bure inne fulle russere, fordi de i et norsk fengsel ville tjene mer penger enn det en russisk politimann i Murmansk tjener. Det praktiske norske botemiddelet var at de ikke ble buret inne. De ble tvert imot bortvist fra riket med en bot som var så avskrekkende at ingen hadde lyst til å gjenta eksperimentet senere. Man lærer jo av mellomfolkelig samarbeid når man skal finne grenser for ikke å nedbryte naboens respekt for seg selv. Da lærer man at man er nødt til å sameksistere. Jeg tror at denne sameksistensarenaen gir utfordringer og store muligheter i den internasjonale situasjonen vi har, som jo nettopp roper på at det skal finnes noen institusjoner som har seighet og utholdenhet.

Sett ut fra Venstres perspektiv er således det nordiske samarbeidet svært viktig. Det kan revitaliseres langs mange akser. Jeg har antydnet noen. Andre representanter har også vært inne på det. Men jeg må jo si det slik at det måtte være usedvanlig geopolitisk naivt av Norge hvis vi glemmer hvor vi er plassert. Vi kan jo ikke flytte på oss selv – skjære oss løs fra Sverige og bli tauet ned i Biscayabukta. Vi ligger jo der vi ligger. Hvis vi fjerner oss fra de geopolitiske realitetene – det er mulig at jeg som god søring er blitt tillært dette gjennom allmenndanningens ferd gjennom livet – er det klart at hadde parlamentet ligget i Kirkenes, hadde muligens perspektivene vært annerledes. Men det gjør det ikke. Det ligger på Løvebakken. Vi har likevel plikt til å ta med oss det perspektivet som vi kan få ved å bevege oss rundt i dette landet og se landet fra andre kanter.

Hvis vi så beveger oss til den vestlige del av landet, hvor den nordiske samarbeidsministeren i 2006 er fra, kommer vi jo til enormt rike områder i havet utenfor Norge der man har klare fellesinteresser og av og til konfliktlinjer vi ikke har klart å løse innenfor det fellesskapet som heter Vest-Norden. Det er klart at vi på mange av disse områdene har dimensjoner som påkaller et stille politisk hverdagsarbeid. Det er mulig at noe av problemet med det nordiske samarbeidet er at vi ikke klarer å levere de tabloide overskriftene. Politikens dynamikk er ofte blitt slik at skal man bli gjenvalgt, må man levere noen slike overskrifter i måneden. Jeg får trøste medrepresentanter med at det er rikelig med arenaer til den type arbeid, for som alle vet, består politikk, også på hjemmebane, av ganske mye seigt hverdagsarbeid som først vises etter en stund. Det nordiske samarbeidet er etter min mening nærmest en grunnleggende livsforsikring for et land som Norge, slik vi er plassert geopolitisk, og hvor vi også kan være stolt av at vi lenge har hatt vennskap som vi kan ta vare på og videreutvikle.

Jeg var ikke til stede da den danske statsministeren ytret seg i Reykjavik. Jeg håper i hvert fall at norske statsministere og norske statsråder vil være til stede i de møter som kommer senere, og at de vil ytre seg med reflektert klokskap og stor tyngde når det gjelder å forsvare de nordiske institusjonene. Jeg synes f.eks. at representanten Brørby trakk opp viktige visjoner for dette. Jeg synes alle talerne har gjort det.

Når jeg valgte å bruke engasjement og taletid på denne måten, er det fordi jeg hadde lyst til å ta et oppgjør med det jeg vil kalle den realpolitiske, lettere kyniske, nesten livsledepregede betraktning av det nordiske samarbeidet som noe passé. Hva er passé i denne verden? Hvem har fått utdelt en glasskule der man kan se de sikkerhetspolitiske dimensjonene inn i en fjern framtid? Hvem har fått utdelt den? Jeg tror ingen av oss har fått utdelt den. Jeg tror dette påkaller ganske mye ydmykhet, og der konklusjonen er at de venner vi har, skal vi være glad for, og vi skal ta vare på dem. Har man sine venner, får man flere venner også i neste omgang. Det tror jeg er en god moral i denne verden, hvor det sannelig er nok av utfordringer som stormer rundt oss, og som også vil kunne merkes i vår del av verden.

Statsråd Heidi Grande Røys [11:07:56]: Norden er ein viktig arena for å få gjennomslag for politiske spørsmål som er viktige for Noreg. Det nordiske samarbeidet er eit verdisett, eit nettverk og eit konkret program som ingen andre regionar kan vise maken til. Det skal vi vere stolte av. Det skal vi bruke. Og det skal vi heile tida søkje å forbetre.

Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd er to sider av same politiske sak. Begge må gjere sitt for at det nordiske samarbeidet skal ha den nødvendige dynamikken. I arbeidet sitt tek då også Ministerrådet systematisk omsyn til kva Nordisk Råd meiner. Kan hende undervurderer Nordisk Råd av og til sin eigen påverknad på Ministerrådet, sidan denne påverknaden kanskje sjeldan kan sporast heilt konkret. Eintydige politiske signal på eit overordna nivå er utan tvil med på å gi Nordisk Råd auka gjennomslagskraft. Fleire har vore inne på det, og eg vil understreke det same.

Nytta av det nordiske samarbeidet er eit resultat av den viljen og innsatsen som deltakarane i sum legg for dagen. Vi har eit felles ansvar for at det nordiske samarbeidet leverer dialog og handling i dei spørsmåla vi brenn for i Norden. Som leiar av det nordiske samarbeidet dette året er eg spesielt oppteken av at dialogen mellom Ministerrådet og Nordisk Råd skal vere den beste.

Det norske formannskapsprogrammet har tre hovudområde:

- samarbeid i dei europeiske nordområda
- den nordiske velferdsmodellen
- kunnskap, fornying og verdiskaping

Dette er område der dei nordiske landa har sterke felles interesser, og der det er stort rom for nordisk nytte.

I nordområda vert det nye Russlandsprogrammet og det reviderte arktiske samarbeidsprogrammet viktige reiskapar for Ministerrådet. Begge tredde i kraft ved årsskiftet. Under sesjonen i Reykjavik noterte eg meg at Nordisk Råd etterlyste nærare konkretisering av Russlandsprogrammet, og det er vi no godt i gang med. Elles vil eg nemne at den nyleg avslutta norske formannskapen i Barentsrådet har vore viktig for å fremje eit konkret samarbeid med Ministerrådet i Barentsregionen. Det er òg positivt at Ministerrådet no har fått godkjenning frå Russland for å opne kontor i Kaliningrad.

I nordområda har dei nordiske landa eit stort potensial for å medverke til ei heilskapleg tilnærming og ein aktiv og målretta politikk i regionen. Det kan lett illustrerast ved å vise til at Finland i dag er formannskapsland i Barentsrådet og kommande formannskapsland i EU, at Noreg har formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet og er påtroppande i Arktisk Råd – der vi skal etterfølgjast av Sverige og Danmark – og at Island sit med formannskapet i Austersjørådet, som så skal overtakast av Sverige. Nettopp den veven må vi dra nordisk nytte av.

Eg har òg notert meg at Stortinget og Nordisk Råd på Barents-parlamentarikonferansen i Bodø i juni i 2005 gav uttrykk for at ein god dialog mellom parlamentarikarane i Nord-Europa er av stor verdi. Dette er kanskje òg eit tema på oppfølgingsmøtet, som Berit Brørby var innom. Eit slikt perspektiv er på mange måtar samanfallande med regjeringane sitt syn på samarbeidet med dei andre regionale organisasjonane i nordområda, og vil verte godt motteke om Stortinget og andre partar finn det høveleg.

Det andre satsingsområdet for velferdsmodellen er viktig, fordi den nordiske velferdsmodellen er unik og eigentleg ei merkevare av dei sjeldne. Men han er under press, både som følgje av økonomiske rammevilkår og politiske vurderingar. Det er med andre ord gode grunnar for at Noreg har valt å gjere den nordiske velferdsmodellen til ei av sine hovudsaker under formannskapet dette året.

I Norden har vi eit forholdsvis høgt skattenivå, vi har store offentlege sektorar og sterkt arbeidstakarvern – samtidig som vi har den høgste levestandarden og sterk økonomisk vekst. Nokre vil kalle det eit paradoks, eg vil seie at det er ein samanheng. Nøkkelen ligg i sjølve grunnverdien i den nordiske modellen: likskapsidealet. Produkta er egalitær velferd og samfunn som er konkurransedyktige, innovative, stabile og med relativt få fattige. Velferdssamfunnet er rett og slett ein konkurransefordel. Difor må vi òg heile tida vidareutvikle den nordiske velferdsmodellen.

Fleire har vore inne på at det er viktig at ungdommen ser den same utfordringa, at dei forstår og har det same grunnsynet. Difor skal vi under den nordiske formannskapet opprette eit nordisk ungdomspanel som m.a. skal diskutere korleis den nordiske velferdsmodellen bør sjå ut i framtida. Formannskapet skal òg fokusere meir generelt på levekår og helse for utsette born og unge, som bl.a. representanten Høybråten var sterkt inne på. Eit anna konkret velferdstiltak vil vere å vidareføre arbeidet med bruk av telemedisin mellom dei nordiske landa.

Eg er kjend med at den norske delegasjonen til Nordisk Råd har gått systematisk til verks i gjennomgangen av det norske formannskapsprogrammet. Blant anna var representanten Brørby inne på måten ein har gjort det på. Det synest eg er veldig spennande. Eg set stor pris på det, og eg trur at det at ein har den nordiske dimensjonen, er av veldig stor nytte òg for oss som er ministrar, i vår oppfølging og i arbeidet med å leggje fram saker for Stortinget. Der trur eg vi har eit arbeid å vidareutvikle. Det er ein god start, og her trur eg vi har noko å vidareutvikle i lag, finne ei form på det.

Formannskapet skal i tillegg vidareføre arbeidet med å modernisere strukturen i Ministerrådet. Prosessen skal medverke til sterkare fokusering på prioriterte område, og frå 1. januar vert det 11 og ikkje 18 ministerråd. Vi har ein god prosess der vi er i ferd med å finne fram til samarbeidsløysingar som varetek desse verdifulle aktivitetane i dei ministerråda som no er lagde ned eller slått i hop. For det er jo òg eit viktig poeng at arbeidet ikkje tek slutt. I det vidare arbeidet skal dessutan fagministerråda sjå på kvar sine sektorar for å finne ut kva som kan gjerast betre i dei interne strukturane.

Som eit ledd i dette moderniseringsarbeidet ser vi òg nærare på budsjettprosessen. Det er nødvendig for å gjere samarbeidet meir relevant og meir fleksibelt. Her er det sjølvsagt heilt avgjerande å ha ein god dialog med Nordisk Råd.

Det nordiske samarbeidet for nedbygging av grensehindringar som fleire har vore innom, held fram. Mykje har vore gjort dei siste åra, og samarbeidet er godt forankra i Ministerrådet. Ministerrådet fokuserer no særleg på hindringar for næringslivet, og næringsministrane har ei krevjande oppgåve. Poul Schlüter, som var den særskilde representanten for samarbeidsministrane, avslutta gjeringa si ved årsskiftet etter ein stor innsats på området. No er det opp til den norske formannskapet å vurdere korleis vi skal føre det arbeidet vidare – om det skal vere ved ein særleg representant, eller om ein no skal fokusere på ein del av dei områda som Schlüter har identifisert, og som det er viktig at vi går vidare på, og kanskje få eit ansvar lagt til dei som må gjere noko med det. Regionalministrane vedtok nyleg ein ny strategi for korleis Ministerrådet skal støtte det grenseregionale samarbeidet, som òg kan verte nyttig for arbeidet med nedbygging av grensehinder.

Eg må seie at eg har sett stor pris på å sitje i Stortinget i dag og lytte til ein god og reflektert debatt. Eg er såpass fersk i dette at eg tillet meg å seie at eg har lært mykje, og det er godt å sitje og høyre på gode innlegg om det nordiske arbeidet.

Marit Nybakk (A) [11:16:50]: La meg først vise til det innlegget som Berit Brørby holdt, og de visjonene hun trakk for det vidare nordiske samarbeidet. Jeg vil også innledningsvis gi min støtte til veldig mye av det som Inge Lønning sa, og de analysene han hadde om hvorfor vi trenger et nordisk samarbeid. Jeg vil dessuten vise til den debatten som nå er om nordområdepolitikken vår, og at den diskusjonen vi har her i dag, skjer på et tidspunkt hvor nordområdepolitikken er i fokus. Det aktualiserer etter min oppfatning en debatt om hvordan vi best kan bruke det nordiske samarbeidet også som en ramme for den.

Det som var en region preget av kald krig, spente relasjoner mellom øst og vest og lite menneskelig kontakt over grensene, har utviklet seg til en åpnere region. Det er ikke mange år siden det var sikkerhetspolitikken og militær og strategisk styrkebalanse som trengte alle andre tilnærminger til side. Nå har vi helt andre perspektiver for nordområdepolitikken. De er spennende, og de er utfordrende. Det dreier seg om folk-til-folk-samarbeid, om

energipolitikk, om verdiskaping, om urbefolkning. Først og fremst snakker vi om en optimisme i nordområdene, en optimisme som det er lenge siden vi så, men for all del også vanskelige hindre, som atomopprensking på Kola, hensynet til det sårbare arktiske miljøet og uavklarte spørsmål i forhold til Russland.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd er blant de viktige møtepunktene for å utvikle en politikk for nordområdene. Visst kan det være nyanser, ja til og med uenighet, mellom de nordiske land og hvor hovedfokuset skal ligge. Norge er naturligvis opptatt av de nordområdene som vi har, Sverige er interessert i Østersjøregionen – for øvrig en region i kraftig vekst, som har endret fokuset i EU i nordøstlig retning – og Finland har fortsatt en prestisje i å få til EUs nordlige dimensjon.

Så er det heldigvis også i vår interesse å få konkretisert og materialisert den nordlige dimensjon. Det gjelder ikke minst prosjekter i Nordvest-Russland. Jeg vil vise til en del andre innlegg om de problemene som ligger der. Jeg tror for øvrig at de nyansene vi har mellom de nordiske land i synet på hvor hovedfokuset skal ligge i nordområdene, utfyller hverandre og gjør at vi får sett dette i en sammenheng. Jeg vil også vise til det som Inge Lønning sa om at i dette samarbeidet har vi tre NATO-land og to land som er utenfor NATO, vi har tre EU-land og to land som er utenfor EU. Som et av landene utenfor EU er det i Norges interesse at Nordisk Råd kan spille en rolle, i tillegg til, selvfølgelig, andre samarbeidsorganer, som Østersjørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd – organer hvor også bl.a. Russland møter.

Innholdet i Nordisk Råd og det arbeidet Nordisk Råd driver, har naturlig nok endret karakter gjennom de over 50 år dette samarbeidet har eksistert. Vi har opplevd helt utrolige endringer i vårt nære grannelag. Et fastfrosset fiendebilde er avløst av mangfold, demokrati, kontakt og samarbeid, men også av usikkerhet og uforutsigbarhet. Men våre utfordringer og muligheter skriver seg fra det fysiske bruddet, eller gjennombruddet, fra Berlin-murens fall. Etter det er store deler av det tidligere Øst-Europa blitt medlemmer av både EU og NATO. Ikke minst gjelder det i forhold til det nordiske samarbeidet. Sverige og Finland er blitt medlemmer av EU, og det nordiske samarbeidet bærer naturlig nok preg også av det. Ikke minst derfor har det vært en debatt om utviklingen av Nordisk Råd. Vår vurdering er at det fortsatt er behov for å opprettholde og ikke minst videreutvikle det nordiske parlamentarikersamarbeidet. Men det må bli mer dynamisk og tilpasses de utfordringene og oppgavene som må løses i og mellom de nordiske landene og ikke minst også mellom Norden og EU og mellom Norden og øvrige nær-områder.

I den videre utviklingen av det nordiske samarbeidet mener komiteflertallet at også Stortingets fagkomiteer bør trekkes sterkere inn i det nordiske parlamentarikersamarbeidet, ikke minst i oppfølgingen av det nordiske formannskapsprogrammet for 2006. I tillegg til dette bør vi etter min oppfatning få til en bedre samordning av norsk deltakelse i de ulike parlamentarikerforsamlingene, som jo representanter for dette stortinget sitter i, og som delvis

også er overlappende når det gjelder spørsmål og temaer som blir tatt opp. Hvis vi tar NATOs parlamentarikerforsamling, og hvis vi tar Europarådet, vil dette være fora som også gjerne diskuterer forhold til Østersjøregionen, til nordområdene, til urbefolkning, til miljøutvikling, til atomavfall. Dermed er også den stafettpinnen sendt: Det er viktig at vi tar en diskusjon mellom de enkelte delegasjonene i ulike parlamentarikerforsamlinger og ser litt på hvor vi overlapper, og ser litt på mulig samarbeid.

Norge har altså formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2006 og har meislet ut følgende hovedprioriteringer:

- samarbeidet i nordområdene
- den nordiske velferdsmodellen – som for øvrig også for øyeblikket er i fokus i EU, og det er veldig spennende det som skjer der
- kunnskap, fornyelse og verdiskaping

For nordområdepolitikken understrekes bl.a. dialog med russiske partnere, arktisk samarbeid, en nordisk strategi for klima og miljøgifter i Arktis, et aktivt samarbeid på energiområdet og en aktiv nordisk medvirkning i utviklingen av den nordlige dimensjon. Dette er et program som står godt til de oppgaver som er meislet ut for norsk nordområdepolitikk.

Thore A. Nistad (FrP) [11:23:59]: Saksordfører Vaksdal trakk det visst på noen ømme tær med sitt innledningsforedrag. For i denne forsamling, som i Nordisk Råd, står alle de andre partiene opp og hyller hverandre for et godt, unikt og flott samarbeid i Nordisk Råd. Og det er da klart at Inge Lønning og Berit Brørby tydeligvis er i en helt annen sal enn der Fogh Rasmussen befinner seg.

Men jeg skal ikke se bakover. Jeg skal prøve å se framover og ikke dvele så mye ved det som har skjedd. For nå har Norge overtatt formannskapet, og ett av temaene da er den nordiske velferdsmodellen. Det er jo et godt tema, og det blir interessant å se hvor denne velferdsmodellen går. Statsråden tok også opp i innlegget sitt her hvor fin den norske velferdsmodellen er: Vi hadde et høyt skattetrykk, og vi hadde en god velferd som resultat av dette.

Det var da jeg heldigvis tok med meg et stykke fra VG av 10. januar. Det er en sammenligning mellom uføre og pensjonister hvis man befinner seg i Norge, og hvis man befinner seg i Spania. Det er en veldig bra sammenligning og et godt stykke arbeid av VG. Vi ser at skatten i Norge er 14 pst. – det er kanskje ikke så mye for en pensjonist eller ufør. Men flytter man til Spania, er den nede i 3 pst. Egenandelen for legebesøk for uføre- og alderspensjonister er 125 kr i Norge. I Spania, som vi ofte sier er et fattig land sydpå, er det gratis. Egenandel til spesialist er 265 kr i Norge. I Spania er det gratis. Så har vi det totale egenandelstaket. Det er på 1 585 kr her. Det er gratis i Spania. Så står det også en sammenligning når det gjelder bil og bensin og sånt noe. Det skal jeg ikke gå inn på her. Vi får holde oss til velferdsmodellen. Jeg synes både bil og bensin hører til velferd, men det er ikke de andre helt sikre på.

Det skal bli spennende å se hva slags sammenligning vi får når vi får alle de nordiske landene inn i en velferdsmodell og kanskje får satt det opp skjemamessig, og ser bl.a. at Sverige ikke har moms på medisin, så vidt jeg vet,

mens vi vel har 25 pst. Men jeg skal ikke dvele ved det gamle. Vi får se framover.

Et annet hyllingsord som har gått igjen i denne debatten, er åpne grenser. Ja, jeg er helt for åpne grenser, jeg, totalt – fjern tolltjenesten på grensen! Men hvordan er det egentlig i dagens virkelighet? Jo, for oss nordmenn, bare vi skal en tur til Sverige, er det nær sagt nesten et jernteppe hvis vi skal ha med noe tilbake, enten man skal flytte tilbake hit, ha med seg en bil, skal ha litt mat eller skal prøve å få noen maskiner over. Eller hvis man kanskje skal en liten bærtur til Sverige, får man ikke lov til å ha med tilbake det som overstiger 10 kg. Så har man øl: en skarve six-pack. Kjøttet skal vi ikke ta, for det er infisert alt som ikke kommer fra Norge. Leiebil er et kapittel for seg, og skal man ha med eksamenspapirene sine, blir de ikke godkjent i Norge. Alkohol skal jeg ikke ta med i det hele tatt, for det kjenner dere alle sammen. Hvis man skal drive eget firma, er det også et kapittel for seg, som det vil bli for langt å ta her.

Men jeg skal tenke positivt – jeg skal gjøre det. Jeg skal ikke ta noe mer om det, jeg skal tenke positivt. Og så får vi neste gang vi kommer her og skal snakke om nordisk samarbeid og det unike samarbeidet, se om det er disse åpne grensene, og om vi har fått den velferdsmodellen som kanskje Spania har, og vi har fått disse fine, flotte grensene. Jeg gleder meg til min neste Sverige-tur. Jeg venter spent.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Berit Brørby (A) [11:28:43]: Jeg opplevde representanten Nistad slik at han trives – selvfølgelig – best på Costa del Sol og ikke så veldig mye i Norden. Det får nå være hans valg. Men jeg synes hele innlegget hans vitner om at Fremskrittspartiet og han mangler fullstendig kunnskap om hva det nordiske samarbeidet har vært historisk og også kan bli framover. Da er det fristende å si at Nordisk Råd ikke har vært sjenerende plaget av akkurat forslag fra Fremskrittspartiet. Jeg kan ikke på mine tolv år der huske et eneste forslag som har kommet fra den kanten til behandling, og som kunne ha bedret på en rekke forhold, eller kanskje bidratt til debatt om fornying, ikke minst. Alle har et ansvar for å bidra, og jeg synes det er rart at det største opposisjonspartiet i landet nå, som gjerne vil gjøre seg gjeldende i mer eller mindre alle sammenhenger, ikke benytter anledningen til å gjøre det også i nordisk samarbeid.

Thore A. Nistad (FrP) [11:30:20]: Jeg kan trøste representanten Berit Brørby med at jeg er sjelden på Costa del Sol, men jeg leser avisene, og det var et glimrende innlegg som stod i avisen. Men jeg befinner meg ofte på steder som ligger enda lenger sør enn Costa del Sol, og der har man allerede samarbeidsformer som er langt foran de man har i Nordisk Råd. Hva har vi gjort i disse 50 årene i Nordisk Råd? Vi flagger med at vi kan reise en tur til Sverige uten å ta med det røde passet – det er det vi flagger med. Hva er det ellers? Veldig lite. Man har de samme samarbeidsformene, eller bedre, i Vest-Afrika, man har

det i en del afrikanske land, i Sør-Afrika, man har det i mange andre land. Det er ikke noe unikt samarbeid at man bare kan passere en grense. Men jeg skal ta det med det gode, jeg skal levere forslag, og så får vi se hva den nordiske forsamlingen gjør med disse forslagene.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Hilde Grønhojd (Sp) [11:31:44]: Det slås tydelig fast i innstillingen til Stortinget at det nordiske samarbeidet behøver en revitalisering, men at det ikke har mistet sin relevans. Det hevdes at det nordiske samarbeidet ikke er blitt mindre viktig, men at det tar nye former i en globalisert verden.

Jeg støtter disse konklusjonene, men vil likevel sette fingeren på noe jeg mener er fraværende i innstillingen: fokus på ungdom og rekruttering.

Jeg tror at Nordisk Råd kan være en viktig arena for framtida, men jeg tror ikke at det kommer av seg selv. Jeg tror at unge mennesker i Norden i dag kanskje anser Europa eller verden som sine internasjonale arenaer, og faren er definitivt til stede for at Norden i framtida kan overses eller oppfattes som ubetydelig som samarbeidsarena. For å unngå nettopp det, og for å bidra til å styrke det nordiske samarbeidets rolle i et langsiktig perspektiv, er det nødvendig å forankre det nordiske samarbeidet blant dem som skal drive det videre når dagens generasjon av parlamentarikere ikke lenger sitter med makta. Det er nødvendig å løfte opp ungdomsdimensjonen i Nordisk Råd.

For å oppnå en slik forankring er det avgjørende å legge forholdene til rette for de ungdomsorganisasjonene og de nordiske politiske arenaene der ungdom har mulighet til å delta i et nordisk fellesskap. Det innebærer i hovedsak to ting:

For det første må det legges økonomisk til rette for at samarbeidsorganer og nordiske ungdomspolitiske organisasjoner kan møtes for å diskutere og utforme nåtidens og framtidens politikk i Norden. Det handler ikke om å øse ut penger, men det handler om å finansiere på en måte som krever fornuftig ressursbruk, men som bidrar til kontinuitet og forutsigbarhet.

For det andre er det helt avgjørende at de ungdomsforumene som finnes, blir inkludert i den aktuelle debatten, at de blir tatt med på råd, og at de blir tatt på alvor, slik at de har mulighet for reell innflytelse på de beslutninger som tas på det nordiske området. Bare slik kan denne arenaen oppfattes som meningsfull, og bare slik kan en virkelig revitalisere det nordiske samarbeidet og videreføre det også inn i neste generasjon.

Til slutt vil jeg si at jeg er glad for at statsråd Grande Røys nevner dette i sitt innlegg. Men jeg oppfordrer ministeren til å inkludere allerede eksisterende samarbeidsorganer når det nå igangsettes en ny arena for ungdomssamarbeid i Norden.

Sverre Myrli (A) [11:34:52]: Jeg er usikker på i hvor stor grad Thore A. Nistad har bidratt til å styrke det nordiske samarbeidet, men han har iallfall bidratt til sitatsamlinga mi med dagens utsagn: Bil og bensin er velferd. Det

var sikkert en forsnakkelse at han ikke tok med biff og brennevin i samme slengen. Her er det sannelig perspektiver i en stor og viktig debatt.

Dagfinn Høybråten viste i sitt innlegg til Ingvar Carlsson og hans utsagn om at partiene også må samarbeide. Det er jeg hjertens enig med både Høybråten og Carlsson i. Gjennom mitt politiske virke er noe av det jeg har lært aller mest av og satt aller størst pris på, det samarbeidet jeg har hatt med mine partifeller i Norden. Det nordiske samarbeidet må nemlig også dreie seg om konkrete politiske saker. Det nordiske samarbeidet må bli mer enn konferanser og rapporter. Det skal være det også, men vi må ta opp og løse spørsmål og utfordringer som betyr noe for de nordiske borgerne i deres hverdagsliv. I Schlüter-rapporten, som mange har nevnt i debatten i dag, satte man fingeren på mange av de utfordringene folk har i sin hverdag i forbindelse med å krysse landegrensene i våre nordiske land. Det er viktig at vi følger opp dette med konkrete saker.

La meg nevne et par eksempler på nordisk samarbeid, ett på godt og ett på vondt. Gjennom mange år har Arvika-regionen i Värmland og Kongsvinger-regionen i Sør-Hedmark samarbeidet. Dette samarbeidet faller helt naturlig, siden grensene for mange nærmest ikke eksisterer. Folk bor på den ene sida av grensa og jobber på den andre sida av grensa. Kommunene har utstrakt samarbeid, og Hedmark fylke og Värmlands län har utstrakt samarbeid. Det gledelige er jo at vi også på nasjonalt plan har klart å samarbeide, for her har norske Aetat og svenske arbeidsmyndigheter opprettet et felles arbeidskontor på grensa. Slik skal det nordiske samarbeidet fungere. Vi skal løse folks utfordringer i hverdagen nettopp ved å tenke på denne måten.

Et eksempel som ikke er fullt så bra, er kommunikasjoner på tvers av grensa, og igjen snakker jeg om den mellom Norge og Sverige. I fjor feiret vi med brask og bram 100-årsjubileet for unionsoppløsningen. Det er bittert at det samme året ble det slutt på de daglige togavgangene mellom Oslo og Stockholm. Slik skal vi ikke samarbeide i Norden. Mener vi noe med det nordiske samarbeidet, må vi ha bl.a. et transportsystem som gjør at folk kan bevege seg over grensa. Jeg håper derfor at samarbeidsministeren kan ta en runde med sin kollega samferdselsministeren om nettopp den utfordringen, som også transport- og kommunikasjonskomiteen i Stortinget pekte på i sin budsjettinnstilling. Vi må gjøre noe med togforbindelsene mellom Norge og Sverige.

Det siste konkrete eksemplet jeg vil nevne, er – og jeg er veldig glad for det foregående taler sa – det som tas opp av Ungdommens Nordiske Råd. På deres siste møte i Reykjavik ble en hel rekke konkrete forslag tatt opp. Ett av forslagene var innføringen av et felles ungdomskort i Norden, altså et felles ungdomskort med moderasjon eksempelvis på kollektivtrafikk og kulturaktiviteter. I dag er det et virvar av regelverk hvis man bor i Sverige og studerer i København, eksempelvis, eller om man bor i Norge og studerer i Sverige. Her bør vi alle sammen gjøre et arbeid for å få felles nordiske regler. Stortinget og de andre nordiske parlamentene har et ansvar for å følge opp de sa-

kene som tas opp i Ungdommens Nordiske Råd, og forslag om et felles ungdomskort er et slikt godt, konkret eksempel som vi snarest bør følge opp.

Inge Lønning (H) [11:40:13]: Representanten Nistad var inne på en beskjefteigelse som heter bærtur. Det er i og for seg en morsom og hederlig beskjefteigelse, men jeg vil jo for min del mene at den med fordel kan foretas andre steder fra enn fra Stortingets talerstol. Det er sjelden å høre innlegg i denne sal som er så fullkomment blottet for perspektiv, som ikke vil noen ting politisk, og som egentlig røper en fullstendig desinteresse for politikk i det hele tatt.

Hvis man ikke er interessert i politikk, er det jo naturlig at man heller ikke er interessert i nordisk samarbeid og i de mulighetene som ligger der. Jeg synes det er grunn til å gjenta det som jeg sa i mitt hovedinnlegg i sted, at selvfølgelig er det slik med alle organiserte samarbeidsstrukturer i denne verden at det kommer aldri mer ut enn man er villig til å putte inn. Den som ikke er interessert i å bruke dem til noe som helst, har veldig liten grunn til å kritisere at det heller ikke kommer noe ut.

Det eneste lille lyspunkt jeg kunne høre i representanten Nistads innlegg, var at han antydte at han hadde fått den idé at kanskje kunne det gå an å fremme forslag i Nordisk Råd. Det er jo bra at man, etter å ha vært der en del år, oppdager at det er mulig.

Så til et element som representanten Dørum var inne på, og som jeg synes det er ganske viktig å hente frem en gang til, fordi det etter mitt skjønn illustrerer at det nordiske samarbeidet har et dagsaktuelt potensial som vi har en forpliktelse til å utnytte. Vi er i gang med et arbeid i en arbeidsgruppe i Nordisk Råd om temaet internasjonal terrorisme og hva som kan gjøres når det gjelder lovgivningsarbeid og praktisk rettspolitikk i det perspektiv. En av de aller mest brennende globale utfordringer i dagens verden er å finne den nødvendige balanse mellom behovet for å slå tilbake mot grupperinger som av ideologiske eller andre grunner ønsker å rasere alle organiserte, siviliserte samfunn i dagens verden, å finne effektive mottiltak uten å gå i den grøften at man samtidig gir slipp på de prinsippene som vår egen sivilisasjon møysommelig gjennom generasjoner er bygd opp på, når det gjelder respekten for den enkelte borgers integritet. Det er en av de største utfordringer også for dette parlament, for Norges vedkommende, å finne det riktige balansepunkt.

Nå er vi i den situasjonen at alle de nordiske land har gjennomført ganske omfattende politiske utredninger av dette saksfelt. Vi har felles tradisjoner. Vi har samtidig ulike erfaringer. Da vil jeg jo si at det ville nærme seg politisk hjernedød hvis vi ikke var i stand til å se at det å samarbeide mellom de nordiske land for å finne veier til å løse disse tingene er en ressurs.

Det er selvfølgelig grunn til å være nøktern når det gjelder å snakke om den nordiske modell. Jeg er ikke sikker på om det er så veldig god dekning for å forutsette at det finnes én nordisk modell, hverken når det gjelder sosial velferdspolitik eller andre områder. Man skal være nøktern, men samtidig har man jo en forpliktelse til å byg-

ge videre på det som er bygget, og som beviselig har gjort at de nordiske land relativt sett fungerer svært mye bedre for sine borgere enn de aller fleste andre land, både i Europa og i verden for øvrig.

Når FNs årlige sammenligninger når det gjelder utviklingen i alle verdens land, viser at de nordiske land i de fleste sammenhenger skårer høyt, er det ikke noe grunnlag for å briske seg eller skryte av det, men det er jo en utfordring til hvorledes vi kan komme enda lenger, nettopp fordi det som er gjort, forplikter oss som lever i dag, til å gjøre en like vesentlig innsats som generasjonene før oss gjorde.

Politikk er en alvorlig sak!

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:46:18]: Som også representanten Nistad var inne på, er det åpenbart at vi i dag har kommet borti noen ømme tær. Representantene Brørby og Lønning likte åpenbart ikke at vi stilte spørsmål ved innholdet i Nordisk Råds møtevirksomhet. Begge likte også dårlig at vi i likhet med den danske statsminister ønsker en revitalisering av samarbeidet og stiller spørsmål om samarbeidets framtid dersom dette ikke blir betraktelig fornyet.

Representanten Lønning spurte konkret hva vi ønsket av endringer i dagens system, og hva vi etterlyste i dagens situasjon. Representanten Lønning har åpenbart lest en del av våre merknader, men han har tydeligvis hoppet over det avsnitt der vi tok til orde for en total gjennomgang av samarbeidet på alle plan med hensyn til både form, innhold og forpliktelser. Vi hadde jo ikke tatt til orde for en total gjennomgang hvis vi hadde hatt alle svarene i dag. Det er derfor viktig at vi gjør dette i riktig rekkefølge: først en gjennomgang for å se hvor det svikter, og så finne løsninger for å få et samarbeid på et riktig spor.

Det er min erfaring fra både næringsliv og organisasjonsliv at skal vi ha en dynamikk og en utvikling, må vi av og til stille spørsmål ved om vi gjør ting riktig. Det synes jeg også vi skal ha lov til i denne sak, men debatten har altså vist at det bare er Fremskrittspartiet som er interessert i å stille slike spørsmål.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Inge Lønning (H) [11:48:16]: Siden representanten Vaksdal gjentok representanten Nistads hypotese om ømme tær, må jeg få lov til å svare at jeg tror ikke tærne er spesielt ømme, men jeg har den generelle leveregel at man aldri skal legge fingrene imellom når noen trækker en på tærne. Derfor ønsker jeg å si klart og tydelig fra når jeg mener at et politisk parti ikke gjør jobben sin, og det er ikke å gjøre jobben sin å kreve en total gjennomgang. Det er som regel det rene «økseskaft». For det eneste det beviser, er at man er uvitende. Den totale gjennomgangen er nettopp gjort når det gjelder ministerrådssamarbeidet, og den ble gjort for to år siden når det gjelder det parlamentariske samarbeidet.

Det er en ærlig sak å være uvitende, men det er ikke en ærlig sak ikke å gidde å sette seg inn i saker.

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:49:30]: Som jeg sa i mitt første innlegg i dag, er vi selvfølgelig kjent med at det er

gjort en del grep, men jeg sa også at vi ikke er fornøyd med de grepene som er gjort. Og i likhet med blant andre den danske statsministeren ønsker vi å gjøre ytterligere grep for å få på plass et samarbeid som kan fungere også i framtiden.

Odd Einar Dørum (V) [11:50:10]: En av de ting man faktisk kan gjøre hvis man har et konstruktivt forhold, er å presentere en visjon, og jeg kan ikke se at Fremskrittspartiet har presentert en eneste visjon for hva man vil med Norden. Jeg skal ikke kommentere Nistads refleksjoner om prisene på forbruksvarer, men man må ha jo en visjon. Det er en visjon som setter retningen for hvordan man vil gjøre noe, og jeg har hørt en rekke talere her fortelle om hvilken politisk energi man mener å finne i det nordiske området. Fremskrittspartiets representanter har utmerket seg ved at de ikke på et eneste punkt har tegnet et bilde av noen som helst energi. Det er jo det representanten Lønning etterlyser og jeg for min del gjerne vil gjøre tydeligere: Hvis man står for noe politisk, må man også foretelle hva man vil, og hvor man vil gå.

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:51:13]: Det ble etterlyst en visjon. Det er klart at dersom man ønsker å ha et samarbeid, og ønsker et best mulig samarbeid, bør man ikke gå av veien for å ta en gjennomgang og finne de svakhetene som er i systemet for å forbedre disse. Det er det faktiske bare Fremskrittspartiet som har vist vilje til her i dag.

Berit Brørby (A) [11:51:52]: En kan kanskje ikke forvente at en skal få gitt full folkeopplysning til Fremskrittspartiet i en ettminuttsreplik og heller ikke gjennom de innleggene som har vært tidligere. Men jeg må si at jeg er ganske forundret og sjokkert over den grunne politiske holdningen som Fremskrittspartiet har til det nordiske samarbeidet – jeg vil nødvendigvis være uparlamentarisk – særlig med tanke på at de i alle de år de har vært representert i Stortinget og vært medlem av Nordisk Råd, ikke én gang har benyttet anledningen til å fremme forslag om å gjøre det nordiske samarbeidet vitalt og bedre og mer framtidsrettet og ta opp alle de tingene som de tydeligvis er opptatt av, men som vi ennå ikke har fått presentert. Det må jeg si virkelig bør være en utfordring for et opposisjonsparti som gjerne vil gjøre seg gjeldende i alle sammenhenger på alle politikens områder.

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:53:17]: Man er åpenbart noe forundret over Fremskrittspartiets holdning til det nordiske samarbeidet. Vi sier helt klart fra både i merknader og fra denne talerstol at skal vi ha et slikt samarbeid, må det bli bedre. Det er det også andre som har sagt, bl.a. den danske statsministeren, og det blir etter vårt skjønne rett og slett en forvitring og lite interesse for dette samarbeidet dersom vi ikke vil gjøre noen grep.

Noen grep er tatt, men vi mener det ikke er godt nok. Vi ønsker derfor en total gjennomgang og vil fortsatt ta til orde for det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:54:13]: Enkelte ganger blir man relativt provosert over tonen enkelte politikere kan ta fra denne talerstolen. Jeg satt på kontoret og fulgte representanten Lønnings harselas med Fremskrittspartiet og Fremskrittspartiets representanter, og da kunne jeg ikke dy meg for å ta ordet.

Enhver politiker har sin egen stil, men det å være så blottet for elementær folkeskikk som Inge Lønning fra denne talerstolen viste at han var, synes jeg rett og slett er en skam. Det er en arroganse som gjør det meget utrivelig å sitte i denne sal og snakke om nordisk samarbeid med en person som ikke engang kan samarbeide retorisk.

Jeg vet ikke om representanten Lønning har så mye erfaring fra praktisk nordisk samarbeid, men det har jeg. Jeg har drevet med dette med Sverige spesielt. Det er ikke enkelt. Det kommer faktisk så å si ingenting ut av det. Det er initiert gjennom prosesser som Nordisk Råd og andre typer samarbeidskonstellasjoner. Det er de konkrete resultatene av nordisk samarbeid. Å stå på denne talerstol og skjelle ut andre stortingsrepresentanter synes jeg representanten Inge Lønning bør holde seg for god for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

(Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutt, sa

presidenten: Stortinget går då til votering i sakene nr. 1 og 2.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde tilrådd:

St.meld. nr. 43 (2004-2005) – om nordisk samarbeid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 23 (2004-2005) – om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2004-1. halvår 2005 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

S a k n r . 3

Referat

1. (111) Forslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein og Gjermund Hagesæter om heving av innførselskvotene for alkohol og tobakk m.m. (Dokument nr. 8:14 (2005-2006))
Samr.: Vert sendt finanskomiteen.
2. (112) Særskilt melding fra Stortingets ombudsmann. Politiets og påtalemyndighetens behandling av to anmeldelser (Dokument nr. 4:1 (2005-2006))
Samr.: Vert send kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdig handsama. Ber nokon om ordet etter § 37 a i Stortingets forretningsorden? – Møtet er slutt.

Møtet slutt kl. 12.05.
